

İTALYAN RAPORLARINDA
BALKAN SAVAŞLARI
1912-13

Antonello Folco Biagini

İstanbul, 2016

Tarihçi
Kitabevi

Tarihçi Kitabevi Yayınları • 97/A

Genel Yayın Yönetmeni: Necip Azakođlu

Editör: Necip Azakođlu

Yayına Hazırlayan: Nevin Azakođlu

İtalyancadan çeviren: Yard. Doç. Dr. Sadriye Güneş

Eserin Özgün Adı: L'Italia e Le Guerre Balcaniche

Özgün Baskı: Edizioni Nuova Cultura, Roma, 2012.

Sayfa Tasarım: Güler Kızılelma

Kapak Tasarım: Tarkan Togo

Birinci baskı: Haziran 2016, İstanbul

Boyutlar: 13,5 x 21 cm

Sayfa sayısı: 248

ISBN: 978-605-4534-92-0

Baskı ve cilt

İnkilap Kitabevi Baskı Tesisleri

Çobançeşme Mah. Altay Sk. No:8 Yenibosna

BAHÇELİEVLER-İSTANBUL

+ 90 (212) 496 11 11

Sertifika no: 10614

© Yayın hakları Tarihçi Kitabevi'ne aittir.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

Moda Caddesi No: 104/A Moda/Kadıköy-İSTANBUL

Tel: 0216 418 68 86

GSM: 0530 370 74 11

www.tarihcikitabevi.com

info@tarihcikitabevi.com

İTALYAN RAPORLARINDA
BALKAN SAVAŞLARI
1912-13

Antonello Folco Biagini

İtalyancadan çeviren
Yard. Doç. Dr. Sadriye Güneş

İstanbul, 2016

Tarihçi
Kitabevi

PROF. DR. ANTONELLO FOLCO BIAGINI (Foligno 1945), uzun yıllar boyunca Roma Sapienza Üniversitesi'nde Doğu Avrupa Tarihi Ordinaryüsüdür. 2011-2014 yılları arasında Rektör Başyardımcılığı görevinde bulundu. Halen Rektör Yardımcılığı görevinin yanısıra Roma Sapienza Vakfı Başkanlığı'nı da yürütmektedir. Askeri arşivlerden çok faydalanan Antonello Biagini'nin birçok eseri çeşitli yabancı dillerde çevrilmiştir. Türkçeye çevrilen eserlerinden ilki olan *Çağdaş Türkiye Tarihi*, Phoenix Yayınevi tarafından 2007 yılında yayınlanmıştır. Bu eser, Biagini'nin Türkçeye çevrilen ikinci eseridir.

İÇİNDEKİLER

Giriş	11
I	
Savaşın Arifesinde Balkanlar Bölgesi	23
II	
İtalyan Dış Politikası ve Askeri Ataşelerin Rolü	49
III	
Birinci Balkan Savaşı	95
IV	
Barış Müzakereleri ve Savaşın Seyri (3 Aralık 1912- 30 Mayıs 1913)	153
V	
İkinci Balkan Savaşı ve Bükreş Antlaşması (10 Ağustos 1913)	203
EK	233
DİZİN	241

Bu çalışmanın yeniden yayınlanmasıyla birlikte Nuova Cultura yayınevinin "Avrupa Tarihi" seçkisini yetkin bir başlıkla taçlandırma imkanı doğmuştur. "Avrupa Tarihi" seçkisini "Chioschi Gialli" kitap dizini ile bütünleştirme amacımızı; eğitime, doktora ve doktora sonrası araştırmalara katkı sağlayacak arşiv belgelerini ve Avrupa Tarihi araştırmaları alanında farklı disiplinlerde yapılmış olan derinlemesine çalışmaları İtalyanca ve İngilizce yayınlayarak gerçekleştireceğiz. Roma Sapienza Üniversitesi'nin aynı başlıklı doktora programında yürütülen araştırma çalışmalarına dayanan konferans bildirimleri ve arşiv belgeleri, doktora defterleri, monografiler ve bilimsel araştırmalara ilişkin yayınlar hakemlik uygulamasından geçtikten sonra bu seçkiye dahil edilecektir.

Bilimsel Komite

Giriş

Antonello Folco Biagini'nin kitabının editörlüğü, Genelkurmay Başkanlığı Tarih Dairesi tarafından ilk defa 1990 yılında yapılmıştır. Kısa sürede tükenen kitabı 1912-1913 Balkan Savaşları'nın yüzüncü yılı nedeniyle yeniden sunmak gerekli görülmüştür. Roma Sapienza Üniversitesi *Tarih, Kültürler ve Dinler Bölümü*'nde Doğu Avrupa Tarihi profesörü olan Biagini, 40 yıldan bu yana Tarih Dairesi Arşivi ile iç içedir. Özellikle Ortadoğu-Avrupa alanında yapılan tarih araştırmalarında genç araştırmacıları ve doktora öğrencilerini çalışmalarını bu yönde sürdürmeleri için teşvik ederek, askeri arşiv kaynaklarının kullanımını arttırmaya çalışmaktadır. Kitabı yeniden yayınlama girişimi, bugün de hâlâ büyük ilgi uyandıran, yazarın eserlerinden oluşan bir dizinin sunulmasını hedefleyen geniş bir projeye dahil olmuştur. Bu proje, *In Russia tra guerra e rivoluzione* [Savaş ve Devrim Arasında Rusya'da] ve *La guerra russo-giapponese*¹ [Rus-Japon Savaşı] kitaplarının yayınlanma-

1 A. Biagini, *In Russia tra guerra e rivoluzione. La missione militare italiana 1915-1918* [Savaş ve Devrim Arasında Rusya'da. 1915-1918 İtalyan Askeri Misyonu], Roma, Nuova Cultura, 2010 (birinci baskısı 1983'te, düzeltilmiş baskısı 2010'da yapılmıştır); a.g.y., *La guerra russo-giapponese* [Rus-Japon Savaşı], Roma, Nuova Cultura, 2012 (birinci baskısı 1977'de *Documenti italiani sulla guerra russo-giapponese, 1904-1905* [Rus-Japon Savaşına İlişkin İtalyan Belgeler, 1904-1905] başlığıyla yapılmıştır).

sıyla başlatılmıştır. Söz konusu kitaplar, İtalyan tarih yazımının büyük bir bölümünün uzun zaman boyunca ihmal ettiği, askeri belgelerin bilimsel yorumlaması alanında özel öneme sahip metinleri sunmaya yöneliktir. Biagini, yıllar içerisinde yürüttüğü araştırma faaliyetlerine Arnavutluk, Romanya, Türkiye, Macaristan ve Libya gibi Avrupa ve Akdeniz ülkelerinin tarihi üzerine yazılmış "kolay" kitapların geniş kitlelerin dikkatine sunulması görevini de eklemiştir. Bu kitaplardan bazıları başka dillere de çevrilmiştir.

İtalya ve Balkan Savaşları kitabı, askeri kaynakların bilimsel amaçlara hizmet etmesi yönünde sembolik bir çalışmayı temsil etmektedir. Elinizdeki kitap; 19. yüzyılın sonundan itibaren İtalyan dış politikası için özel bir bölge haline gelmiş Balkanlarda çeşitli sıfatlarla görevde bulunmuş İtalyan subayları aracılığıyla elde edilen belgelerin araştırılması ve değerlendirilmesi kapsamında önemli bir kaynaktır. Öte yandan İtalya'nın Balkan politikaları; *elitler* için ulusal birliği gerçekleştirmeye yönelik bir model, ortaya çıkan devletler için de taklit edilecek ve izlenilecek bir örnek oluşturmuştur. Berlin Kongresi'nden Birinci Dünya Savaşı'na kadar olan dönemde askeri атаşe, sınırları belirleme komisyonu üyesi, uluslararası toplantılarda birlikçi ve delege, yabancı ordularda hizmet veren personel olarak görev yapmış olan İtalyan subaylar, uluslar arasında alevlenen çatışmalar nedeniyle sorunlu bulunan bölge politikasının yeniden tanımlanması sürecinde kendi teknik ve düzenleme deneyimlerini sunarak bölgede özellikle aktif olmuşlardır. Bu şekilde Balkanlar, askeri anlamda giderek daha fazla **Doğu Satranç Tahtası** olarak adlandırılmaya başlanmıştır.

Antonello Biagini'nin, kendisinin de belirttiği gibi yararlandığı kaynaklar şunlardır: Sofya, Belgrad, Bükreş, Viyana, Berlin, Londra ve Paris'te bulunan атаşelerin raporlarını içeren *Addetti Militari* (G-29) [Askeri Ataşeler (G-29)]; ayrıca

Corpo di Stato Maggiore. Corrispondenza (G-24) [Genelkurmay Başkanlığı. Yazışmalar (G-24)]; *Carteggio SME, Scacchiere orientale. Ufficio coloniale. Stati Esteri. Stati balcanici* (G-33) [Yazışmalar SME, Doğu Cephesi. Sömürgeler Dairesi. Dış Devletler. Balkan Devletleri (G-33)].² Söz konusu bu belgeler sayesinde yazar, Avrupa başkentlerine gönderilen askeri ataşelerin diplomatik temsilciliklerin çalışmalarına ekledikleri faaliyetlerini takip edebilmiştir. Bu belgeler, İtalyan dış politikasının Balkanlar bölgesine duyduğu ilgiye açık bir şekilde tanıklık etmektedir. İtalyan askeri ataşelerin raporları ağırlıklı olarak askeri sorunların analizine dayandırılmış olsalar da, 20. yüzyılın başında ulusal kurtuluş sürecinde yer alan Balkan ülkelerini sarsan ulusal ve toprak sorunlarının yorumlanması için sık sık temel kaynak olarak ortaya çıkmakta ve hatta bazı durumlarda da diplomatik belgelerden daha etkili olmaktadır. Ayrıca "yeni" kaynaklarla ve özgünlüğüyle Biagini'nin metni, uluslararası soluklu, güçlendirilmiş bir tarih yazımına eklenmiştir. Bu tarih yazımı, Büyük Anakara Güçleri ve Avrupa sahnesinin tamamı için son derece önemlidir. Diğer yandan çok yakında "dünya" çatışması olacak olan bir çatışmanın başlangıcı niteliğindeki bir sorunun ve olayların analizi ve yorumlanması için katkı sağlamıştır. Söz konusu olaylara karşı duyulan ilgi, baştan beri büyük ve kapsayıcı olmuştur. En önce o dönemde yaşayanların³ ve çeşitli durumlarda çatışmaları savaş muhabiri

2 Bu ciltte verilen zarf üzerindeki arşiv referansları, sürmekte olan kaynakların yeniden düzenlenmesi nedeniyle kısmen değişebilir.

3 Balkan Savaşları'na ilişkin ilk yayınlar arasında anılması gerekenler şunlardır: H. Dugard, *Histoire de la guerre contre les Turcs 1912-1913*, Paris, Les Marches de l'Est, 1913; P. Howell, *The Campaign in Thrace*, London, Hugh Rees Ltd, 1913; A. Penennum, *La guerre des Balkans en 1912. Campagne de Thrace*, Paris, Charles-Lavauzelle, 1913; F. Immanuel, *Der Balkankrieg 1912-1913*, Berlin, Ernst Siegfried Mittler und Sohn, 1913-14; B. Boucabeille, *La guerre Turco-Balkanique 1912-1913. Thrace, Macédoine, Albanie, Epire*, Paris, Librairie Chapelot, 1914; D.J. Casseveti, *Hellas and the Balkan Wars*, London, T. Fisher Unwin, 1914; J.G. Schurman, *The Balkan Wars, 1912-1913*, Princeton, University Press, 1914 (Cosimo tarafından yeniden redakte edilmiş, New York, 2005).

DİZİN

- A**
- Abdullah Paşa (Ferik), 112, 128.
Abdülhamid, 83, 233.
Aehrenthal, A. 91.
Albricci, G., 122, 131, 146, 157.
Ali Bey, 58.
Ali Nadir Paşa, 127.
Ali Rıza Paşa, 113, 120, 125.
Alula, 62.
Ambert (Amiral), 118.
Andrassy, G. 51.
Antonelli, Pietro, 63.
Ashmead-Bartlett, Ellis, 14.
Auffenburg von (General), 156.
Averescu, A., 147, 178, 191, 192.
Aydemir, S. S., 83.
- B**
- Bagnani (Yarbay), 99-104, 106, 108, 111, 112, 119, 120, 122-124, 128, 132, 135-137, 140, 143, 145, 148, 149, 159, 160, 164-168, 170, 189, 195, 199, 233.
Baldissera, Antonio (General), 62.
Barbarich, E., 72.
Battenberg, Aleksander, 73.
Berchtold (Kont), 105, 142, 235.
Bertolè, Viale E., 54, 55.
Biagini, Antonello Folco, 11-13, 16, 22, 46, 52, 77, 82, 83.
Bibesco, G., 61.
Bismark (Schönhausen O. E.), 49, 88.
Bogolan (General), 218.
Bogoljubov (Albay), 68, 71.
Boletini, İsa, 31.
Bono, S., 181.
Bonomi, I., 97.
Borjanović (Albay), 103.
Boasso, Cucchi di, 216.

Bosković (General), 111.
Bossy, R.V., 61.
Bosworth, R., 97.
Brătianu, 147.
Brusati, Carte Ugo, 82, 83, 86.
Büyük Petro, 18.

C

Cairolı, B., 51, 67-69.
Calderoni (Albay), 112, 113,
116-118, 121, 124, 125,
128, 136, 142, 145.
Campbell, Cyril, 14.
Câmpineanu, I., 61.
Carol (Romanya Kralı), 54, 68,
186, 215, 235.
Cerruti, Alberto (Yarbay), 73,
74.
Cevad Bey, 112.
Chabod, F., 49.
Cialdea, B., 61.
Cialdini, Enrico (General), 62.
Corti, Luigi, 52, 63.
Costantino (Prens), 211, 235.
Crăiniceanu (Komutan), 147.
Crispi, F., 50, 63, 87-89.

D

Danev, S., 148, 163, 168, 187,
191, 215-218, 224, 235.
Danilo (Prens), 136.
Decić, 112.
Deliyannis, Teodoro, 212.
Depretis, A., 51, 68-70, 88.
Dimitriyev, R. (General), 170.
Djordjević, Dimitrije, 15, 21.
Dogliotti, Giuseppe, 73.

E

Montenegro, Elena di, (Pren-
ses), 77.
Elia, Vittorio, 33, 34, 78, 81-
83, 85, 86.
Enver Bey, 83, 84, 179, 180,
183, 185, 220.
Esad Paşa, 108, 127, 139.

F

Faik Paşa, 121.
Fava, S., 69.
Ferdinand (Kral), 103, 170,
201, 215-217, 224.
Ferdinand (Prens), 91, 178.
Ferigo, Luciano, 219, 225.
Fethi Paşa, 120.
Fiçev (General), 103, 133, 170.
Fisher, L., 13.

G

Galvagna, F., 56, 63, 64.
Garibaldi, Ricciotti, 16, 74, 82,
94.
Garroni, C. E., 227.
Genadiev, N., 216.
Geşov, I., 35, 177.
Ghica (Prens), 179, 216.
Giolitti, G., 50, 87, 88, 90, 92,
97.
Giorgio (Prens Sonderburg-
Glücksburg), 234.
Giorgio I (Kral), 212.
Giorgis, Emilio de, 78-83.
Girev (Albay), 127.
Gola, Felice, 63.

- Goltz K. von der, 102, 125, 128, 133.
 Goluchowski, 90, 92.
 Goyković (General), 103.
 Grey, Edward, 108, 137, 153, 170, 182.
 Gurko, J. V., 53.
 Gyurović (General), 111.
- H**
 Hadi Paşa, 107.
 Halil Bey, 29.
 Hall, Richard C., 15.
 Hans (Müfettiş), 107.
 Hârjeu, 146, 147.
 Helmreich, Ernst Christian, 14.
 Hilmi Paşa, 78, 80, 233.
 Hotzendorf von (General), 156.
- I-İ**
 Imperiali di Francavilla G., 82.
 Ivanov, N. (General), 14.
 İbrahim Bey, 220.
 İsmail Kemal Bey, 198.
- J**
 Janković, Bojan (General), 126, 211.
 Jonescu, 141, 147.
- K**
 Kâmil Paşa, 103, 179, 180, 181, 183.
 Kara Sait Paşa, 120.
 Katerina, II. (Rusya), 60.
 Kennan, G., 15.
 Király, Béla, 15.
- Kovaçev (General), 126, 170, 217.
 Kroatkin (General), 156.
 Krupp, 128, 212.
 Kutinçev (General), 103, 111, 170, 210, 218.
- L**
 L., Rosa de, 97.
 Lanza di Tarbia P., 51.
 Longhena, Giovanni Romei, 82, 85.
- M**
 Macarov, 236.
 Mahmud Muhtar Paşa, 14, 120, 129.
 Mahmud Şevket Paşa, 179, 180, 183.
 Majnoni, D'Intignano L., 52-54.
 Mantegazza, Vico, 63.
 Marghiloman (Maliye Bakanı), 147.
 Marinović (Albay), 103.
 Marro, Prospero, 86, 180, 181, 184, 185.
 Martinović (General), 111, 136.
 Maserati, E., 77, 82, 170.
 Mayno, Luchino del, 54, 55.
 Mazza, P., 85.
 Melegari, Luigi Amedeo, 51.
 Menelik, 63.
 Merrone, Errico, 26-28, 32, 34, 36-40, 101, 104, 117, 123, 134, 171, 178, 185-188,

- 193-196, 198, 200-202, 210, 215-218, 223, 225, 226.
Metaxas, 235.
Metternich (Prens), Clemente, 60.
Micutović, Lazar, 236.
Minghetti, 50.
Moltke, H. von, 125, 129, 187.
Mombelli, E. (Albay), 181, 184, 214, 222, 226-231.
Mori, G., 97.
Muhtar Bey, 180.
- N**
Narosh, Vat, 137.
Nâzım Paşa, 102, 120, 126, 132, 133, 135, 143, 165, 166, 179, 183.
Nicholson (Mareşal), 155.
Nicolis di Robilant M., 82, 86.
Nikola (Dük), 54.
Nikola I. [Petrović-Njegoš], 18, 31, 237.
Nikolitch, Ante, 236.
Novaković, Stoyan, 159, 236.
- O**
Obedenaru, Mihail George, 69.
Obrenović, Milan (Kral), 72.
Orero, Alessandro Baldassare, 61-70.
Osman Paşa, 54.
Ottolenghi, Giuseppe, 57, 58.
- P**
Palitis, 235.
Papa Di Costigliole C., 26, 39, 40, 42, 138, 141, 144, 162.
Paprikov, 235.
Pašić, N., 41.
Pertev Paşa, 102.
Petar (Kral), 103, 107, 126.
Petrov, Raço (General), 112, 210.
Poilnović (Albay), 103.
Poincaré, R., 106, 119.
Pollio, Alberto, 25, 32, 36, 40, 86, 110, 166.
Popović, Dimitrije, 21, 170, 198, 237.
Putnik (General ve Savaş Bakanı), 103.
- R**
Radev, Simeon, 37.
Radoslavov, V., 216, 224.
Raguzzi, 221.
Reşit Paşa, 160, 166, 233.
Reuter, 107.
Rıza Bey, 112.
Ropolo, E., 200.
Rossi, Celestino (Albay), 56.
Rubin de Cervin G., 75, 78, 79, 80.
Rudinî, A. di, 87, 88.
- S-Ş**
Salaris, E., 74.
Saletta, Tancredi, 82.
Salih Paşa, 233.
Sandanski, Yane., 107.
Savov (General), 112, 165, 167, 170, 188, 217, 235.

- Sazanov, 106.
 Sella, 49.
 Slepanović (General), 103.
 Sonnino, S., 87.
 Spingardi, G., 166.
 Stambolov, 112, 224.
 Stefanović (General), 126, 211.
 Sultantepe, 126.
 Süleyman Paşa, 54.
 Şuvalov, Pavel, 70.
 Şükrü Paşa, 184.
- T**
- Tahir Paşa, 65.
 Tahsin Paşa, 120, 126.
 Talât Bey, 107, 179.
 Tamborra, A., 16, 97.
 Tanas (Savaş Bakanı), 193.
 Tanfani, Francesco, 56.
 Tittoni, Tommaso, 77, 90, 92.
 Tomassi, Achille, 82.
 Tonçev, 216.
 Tornielli Brusati di Vergano G., 69.
 Toşev (General), 210.
 Trombi, Vittorio, 74, 82.
- V**
- Valianu, 141.
 Vasov (General) (bulamadım)
 Vasıf Paşa, 120.
 Vassos, T., 212.
 Velini, Attilio (Albay), 58, 60, 61.
 Venizelos, Eleutherios, 40, 234.
- Vesnić, Milenko, 168, 236.
 Visconti, Venosta E., 50, 51.
 Vittorio, Emanuele (Prens), 33, 74, 77, 81, 97.
 Vojnović (Kont), 168.
 Volpi, Giuseppe, 97.
 Vuković (General), 111, 130, 132.
- W**
- Webster, R., 97.
- Z**
- Zaccone (Yarbay), 99, 106, 107, 114, 115, 119, 122, 123, 138, 143-146, 148, 149, 154.
 Zampolli, Isidoro., 78, 140, 146-148, 175, 177, 178, 191, 192, 197, 214, 215.
 Zeki Paşa, 102, 113, 120, 127, 128, 135, 136.